

การศึกษาสถานะการดำเนินงานของเมืองน่าอยู่เทศบาลตำบลแมริม
อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

A Study on the Implementation of Healthy City Condition of Maerim
Municipality, Maerim District, Chiangmai Province.

นายชูเชิด ปวนปิ่นตา
สำนักงานสาธารณสุขอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

A Study on the Implementation of Healthy City Condition of Maerim Municipality, Maerim District, Chiangmai Province

สำนักงานสาธารณสุขอำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

ผลการศึกษาพบว่า เทศบาลตำบลแม่มริ้ม ให้ความสำคัญกับการดำเนินงานเมืองน่าอยู่เป็นอันดับแรก มีการกำหนดนโยบายเมืองน่าอยู่ไว้ในวิสัยทัศน์ มีแผนงานโครงการเมืองน่าอยู่ที่ชุมชนมีส่วนร่วม บุคลากรผู้รับผิดชอบบริหารนโยบายดังกล่าวและให้ความสำคัญระดับปานกลาง มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเมืองน่าอยู่ด้านสุขภาพ ที่ประกอบด้วยภาคีเครือข่ายของเทศบาล องค์การหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน เทศบาลได้รับความร่วมมือในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่จากทุกภาคส่วนเป็นอย่างดี เทศบาลมีโครงการไปทัศนศึกษาดูงานเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานเมืองน่าอยู่ของเทศบาลอื่นๆ มีการกำกับติดตามประเมินผลและสรุปรายงานผลความก้าวหน้าการดำเนินงานให้แก่ชุมชนทราบเป็นระยะๆ และร่วมกับชุมชนในการวางแผนแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง ในกรณีที่ไม่สามารถดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายของเมืองน่าอยู่ด้านสุขภาพได้ ด้านการพัฒนา ระบบฐานข้อมูลทางด้านสุขภาพของเทศบาลตำบลแม่มริ้ม พบว่า การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลด้านสุขภาพยังขาดความต่อเนื่อง และช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารมีน้อย นอกจากนี้ยังพบว่าเทศบาลตำบลแม่มริ้มยังขาดความชัดเจนของตัวชี้วัดในเรื่องของเมืองน่าอยู่ด้านอื่นๆ เช่น

การจัดการด้านสาธารณูปโภค พบว่าบางจุดที่ต้องแก้ไข เช่น น้ำประปา น้ำเสีย ขยะ ร้านอาหาร ตลาด เป็นต้น

ผู้วิจัย มีความเห็นว่าควรมีการบูรณาการนโยบายเมืองน่าอยู่กับทุกหน่วยงานของเทศบาล เพื่อให้โครงการเมืองน่าอยู่ ได้มีการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมทุกด้าน และบรรลุเป้าหมาย อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ABSTRACT

This research aimed to study the implementation of healthy city condition of Maerim Municipality, Maerim District, Chiangmai province. By researching the subject using, Documentary analysis and from in-depth interviews from Management Group, Alderman Maerim district of the municipality and community leaders and representatives of the Parties involved.

The results showed that Maerim municipality had the policy in the vision and had high priority Maerim municipality's personnel a knowledge policy and the importance at the medium. Level. The city had the committee on health, network of local partners, including organizations and agencies that had good relationships and cooperation in the city. The city planned to have community involvement. Plan field trips to see the operation of other municipalities. To share and learn, and evaluation to report the progress and planning issues, and keep the community informed as well. The performance of livable cities in the area of MaeRim municipality, achieve the good level. There should be a separate study in each issue. research should have been conducted to evaluate the cost-effectiveness and report findings to the community, get involved and comment. Should focus on the nature of the leaders in the community, enforce the laws, and measure of the city to control, supervise, monitor and evaluate to be effective.

บทนำ

ปัจจุบันสภาพปัญหาความอ่อนแอของระบบนิเวศของเมืองต่างๆ ในประเทศไทย เป็นผลพวงด้านหนึ่งจากการเติบโตของเมืองที่ไร้ระเบียบวินัยและการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ที่นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ ในกระบวนการผลิตตลอดถึงรูปแบบการบริโภคของประชาชนที่ไม่เหมาะสม มีการใช้ทรัพยากรอันจำกัดของประเทศอย่างฟุ่มเฟือย ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญต่อการทำลายสิ่งแวดล้อม ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ จนเกิดสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม ไร้ระเบียบส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนโดยรวม

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ทำให้ทุกประเทศทั่วโลกหันกลับมาเริ่มให้ความสำคัญกับแนวทางการพัฒนาเมืองแนวใหม่ในเชิงพัฒนาและอุตสาหกรรมควบคู่ไปกับการพัฒนาเมืองให้น่าอยู่ทำให้ประชาชนอยู่ดีกินดี มีคุณภาพชีวิตที่ดีตามแนวนโยบายและเชิงยุทธศาสตร์ที่ยั่งยืนของประเทศ ซึ่งจะเน้นถึงความสำคัญในการพัฒนาพื้นที่เมือง ในขณะเดียวกันการพัฒนาชุมชนของประเทศตามแนวทางนี้จำเป็นต้องมีการดำเนินงานที่ประสานงานร่วมกันและสนับสนุนในปัจจัยด้านต่างๆ ให้สอดคล้องซึ่งกันและกันหลายๆ ด้านและหลายสาขาพร้อมๆ กันไปอย่างมีระบบ เป็นเชิงองค์รวม (Holistic approach) คือ กระบวนการพัฒนาที่มีการวางกรอบวิสัยทัศน์ และแนวทางพัฒนาที่สอดคล้องต้องกัน ทั้งในด้านประชากร ทรัพยากร สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติของชุมชนของแต่ละพื้นที่ รวมถึงตลอดถึงการพัฒนาสภาพแวดล้อมอื่นๆ ทางกายภาพที่สร้างขึ้น (Built environment) ตลอดจนทรัพยากรด้านศิลปะ วัฒนธรรมประเพณี ซึ่งเป็นการนำเอาความรู้ดั้งเดิมและวิทยาการสมัยใหม่ให้นำมาประยุกต์ใช้ผสมผสานกัน โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ สนับสนุนกระบวนการฟื้นฟูและพัฒนาทรัพยากรที่เสื่อมโทรมให้ฟื้นคืนกลับมาทดแทนใหม่ จัดให้มีการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ด้วยการ เสริมสร้างจิตสำนึกของประชาชนให้รักหวงแหน เห็นคุณค่าของเมืองที่น่าอยู่ด้วยการให้ความสำคัญต่อการดำรงรักษาศิลปะ วัฒนธรรมดั้งเดิมที่ดีงามให้คงอยู่ เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น แบบยั่งยืน นอกจากนี้ ยังเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา เพื่อยกระดับศักยภาพของตนเอง ช่วยเป็นภูมิคุ้มกันต่อแรงกดดันของวัฒนธรรมและเทคโนโลยีตะวันตกซึ่งมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงส่งผลกระทบในด้านต่างๆ ของสังคมไทยตลอดเวลาซึ่งเป็นผลของการจัดระเบียบใหม่ของสังคมโลกในด้านการค้าและเทคโนโลยีโดยมีกรอบกลยุทธ์เพื่อไปสู่ความเป็นเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน (ปรีดี บุณศิริ, 2546 : 52-57) ประเทศไทยมีโครงการและนโยบายการจัดการเมืองน่าอยู่-ชุมชนน่าอยู่ ซึ่งผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2543 สอดคล้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ในมาตรา 76 ซึ่งกำหนดให้รัฐต้องส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการกำหนดกรอบนโยบายการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐทุกระดับ จึงเป็นโอกาสอันดีที่จะได้รับฟังแนวคิด ความต้องการของประชาชนซึ่งอยู่ในแต่ละพื้นที่ได้มีบทบาทเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและรับผลจากการพัฒนาโดยตรง

ในระยะเตรียมการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 เป็นช่วงที่ประชาชนทั่วประเทศตื่นตัวสะท้อนความต้องการทำเมืองน่าอยู่-ชุมชนน่าอยู่อย่างหลากหลาย ดังจะเห็นได้จากการระดมความคิดในเวทีวิสัยทัศน์และทิศทางแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ที่จัดขึ้นในระดับจังหวัด ระดับอนุภาค และระดับชาติกว่า 100 เวที มีประชาชนจากภาคส่วนต่างๆ เข้าร่วมกว่า 20,000 คน ซึ่งได้สะท้อนให้เห็นแนวคิดและความต้องการที่ตรงกันคือ “ต้องการให้มีการพัฒนาเมืองน่าอยู่-ชุมชนน่าอยู่” โดยให้ความสำคัญกับประเด็นซึ่งได้แก่

1. การเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน รวมทั้งส่งเสริมการรวมกลุ่มของชุมชน การมีประชาคมในทุกระดับและเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย

2. การส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองชุมชนและชนบทให้น่าอยู่ มีสภาพแวดล้อมดี ปลอดภัย
3. ให้มีการวางแผนพัฒนาพื้นที่และการจัดระบบผังเมืองที่เหมาะสม มีประสิทธิภาพ และเกิดผลในทางปฏิบัติได้จริง โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม
4. ปรับปรุงและพัฒนาสภาพแวดล้อมเมืองและชุมชน ให้มีระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี ใช้มาตรการจูงใจและมาตรการทางกฎหมายควบคู่กันไป
5. รณรงค์และสร้างจิตสำนึกให้เด็ก เยาวชน และคนในชุมชน รักและมีความเป็นเจ้าของท้องถิ่น มีส่วนร่วมดูแลสิ่งแวดล้อมและการใช้ทรัพยากรท้องถิ่น
6. ยกระดับคุณภาพชีวิต เน้นการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการด้านสาธารณสุข อย่างพอเพียง ทั้งถึง มีการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และการพัฒนาระบบสาธารณสุข และสาธารณสุขการในชุมชนเมืองและชนบทให้ทั่วถึง
7. ให้มีระบบบริหารจัดการที่ดี มีประสิทธิภาพ ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจและกระจายงบประมาณสู่ท้องถิ่นและชุมชน เพื่อการจัดการพัฒนาเมืองและคุณภาพชีวิตได้อย่างสอดคล้อง กับความต้องการและสภาพความเป็นจริงในพื้นที่
8. มีการกำหนดและพัฒนาเครื่องมือชี้วัดความเป็นเมืองน่าอยู่และชุมชนน่าอยู่ ที่เป็น รูปธรรมและนามธรรม

ในปี พ.ศ.2552 อำเภอแม่ริม เมืองครุฑปกครองส่วนท้องถิ่น ในระดับเทศบาลตำบล จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ เทศบาลตำบลแม่ริม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผู้บริหารรวมทั้งสมาชิก สภาเทศบาล และแกนนำชุมชน ให้ความสำคัญด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยได้ จัดทำยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาในช่วงสามปี (พ.ศ.2552-2554) ภายใต้วิสัยทัศน์ “เป็นบ้านเมืองน่าอยู่ ผู้คนมีจิตสำนึกรักถิ่นเกิด เชิดชูการศึกษา สนับสนุนการกีฬา ส่งเสริมภูมิปัญญา ท้องถิ่น พัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็ง เป็นประตูสู่แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม” สำหรับนโยบายการดำเนินงานด้านสุขภาพ สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย กระทรวง สาธารณสุข (2550 : 27-28) มาใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ด้านสุขภาพ ซึ่งการดำเนินการ ดังกล่าวมุ่งเน้นไปที่วิธีการ (Approach) ทำให้ประชาชนมีสุขภาพดี (Good health) ตามกลุ่มอายุ และการจัดการสภาวะแวดล้อมของชุมชนให้น่าอยู่ ถูกสุขลักษณะและปลอดภัย (Healthy safety) ตั้งแต่ที่อยู่อาศัย (Healthy family) โรงเรียน (Healthy school) โรงพยาบาล (Healthy hospital) สถานที่ทำงาน (Healthy workplace) และชุมชน (Healthy cities)

ทั้งนี้การดำเนินงานจะบรรลุวัตถุประสงค์ของเมืองน่าอยู่ได้นั้น ต้องได้รับการสนับสนุน และความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำโครงการ ส่งเสริมสภาพแวดล้อมในสถานที่ดังกล่าว โดยอาศัยข้อกำหนดของท้องถิ่น และพระราชบัญญัติ การสาธารณสุข ตลอดจนแนวทางการดำเนินงานตามนโยบาย “เมืองน่าอยู่” เป็นเครื่องมือสำคัญ ในการดำเนินงานจนทำให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย โดยดำเนินการตามกระบวนการเมืองน่าอยู่ ในด้านสุขภาพ ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ได้แก่

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีนโยบายและแผนการดำเนินงานเมื่อนำอยู่ด้านสุขภาพ
2. เจ้าหน้าที่หรือบุคลากรที่รับผิดชอบงานด้านสุขภาพ ได้รับการอบรม/ประชุม/สัมมนาเกี่ยวกับเมืองนำอยู่/การบังคับใช้กฎหมายด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม
3. การดำเนินงานมีภาคีเครือข่าย หรือผู้นำชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน “เมืองนำอยู่ด้านสุขภาพ”

4. มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และมีการศึกษาดูงานในระดับท้องถิ่น

5. มีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลทางด้านสุขภาพ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสถานะหรือสถานการณ์การดำเนินงานเมืองนำอยู่ด้านสุขภาพ ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลแม่ริม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อจะได้ศึกษาองค์ความรู้ทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานพัฒนาเมืองนำอยู่ด้านสุขภาพ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการที่เหมาะสมในการดำเนินงานพัฒนาเมืองนำอยู่ด้านสุขภาพ พร้อมกับการประเมินระดับความเป็นเมืองนำอยู่ด้านสุขภาพ ของเทศบาลตำบลแม่ริม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาและประเมินสถานะการดำเนินงานเมืองนำอยู่ด้านสุขภาพ ในเขตเทศบาลตำบลแม่ริม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลแม่ริม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ในเวลาที่กำหนดทั้งหมด รวมถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐ และหน่วยงานทุกหน่วยงาน

กลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept Interview) ใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ในกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ จำนวน 21 คน ประกอบด้วย

1.1 กลุ่มผู้บริหาร จำนวน 8 คน ได้แก่ นายกเทศมนตรี 1 คน, รองนายกเทศมนตรี 2 คน, ประธานสภาเทศบาล 1 คน และตัวแทนสมาชิกสภาเทศบาล 4 คน

1.2 กลุ่มหัวหน้าผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 4 คน ได้แก่ ปลัดเทศบาล 1 คน, ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม 1 คน, ผู้อำนวยการกองช่าง 1 คน และผู้อำนวยการกองการศึกษา 1 คน

1.3 กลุ่มผู้นำท้องถิ่น จำนวน 9 คน ได้แก่ ประธานชุมชนทุกชุมชน จำนวน 9 คน

1.4 กลุ่มผู้นำฝ่ายปกครอง จำนวน 8 คน ได้แก่ กำนัน 1 คน, ผู้ใหญ่บ้าน 7 คน

2. กลุ่มตัวอย่างในการประชามย์แทนภาคีเครือข่าย ที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนเมืองนำอยู่ จำนวน 50 คน ได้แก่ ผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน ประชาชนทั่วไป องค์กรอิสระ

ผู้เดินทางสัญจรเข้ามาในพื้นที่เป็นต้น ของแต่ละชุมชนทั้งหมด 9 แห่ง ได้ทำการเสวนาในหัวข้อเรื่อง แนวคิดในการบริหารจัดการและกระบวนการในการดำเนินงานของเมืองน่าอยู่ด้านสุขภาพ ของเทศบาลตำบลแม่มริม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ข้อมูลวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการพัฒนาและกระบวนการขับเคลื่อนเมืองน่าอยู่ ด้านสุขภาพให้ดีขึ้น

ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาดังนี้

1. ศึกษา ทบทวนเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง
2. สร้างแบบสัมภาษณ์จากการทบทวนวรรณกรรม นำมาปรับปรุงให้เหมาะสมแล้วนำไปทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน
3. นำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้ในเทศบาลที่มีลักษณะใกล้เคียงกับเทศบาลแม่มริม คือ เทศบาลแม่ใจ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษานี้ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ไปติดต่อเทศบาลตำบลแม่มริม อำเภอมแม่มริม จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อขออนุญาตเข้าไปดำเนินการศึกษาในพื้นที่ ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์และขั้นตอนการดำเนินการ
2. ดำรวจ รวบรวม และประมวลเอกสาร ทั้งเอกสารราชการ รายงานประจำปี แผนพัฒนาเทศบาล หนังสือ และเอกสารอื่นๆ เพื่อศึกษาผลผลิตของการพัฒนาเมืองน่าอยู่และเมืองไทยแข็งแรง รวมทั้งการจัดการสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น ความสะอาดเป็นระเบียบของอาคารบ้านเรือน ถนน ระบบการคมนาคมขนส่ง สวนสาธารณะ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง
3. ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept Interview) ในกลุ่มตัวอย่าง ครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับแนวคิดในการทำงาน รวมทั้งกระบวนการ (Process Indicator) ขับเคลื่อนเมืองน่าอยู่ ด้านสุขภาพ อาทิ การกำหนดนโยบายเมืองน่าอยู่ การพัฒนาบุคลากร ภาาีเครือข่ายและการมีส่วนร่วม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการพัฒนาระบบฐานข้อมูล
4. การประชุมประชาคมในกลุ่มตัวอย่างภาคีเครือข่ายที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนเมืองน่าอยู่ ในประเด็น การมีส่วนร่วม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการพัฒนาความก้าวหน้า รวมทั้งปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน
5. วิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษานำข้อมูลจากการบันทึก การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารตามแบบฟอร์มที่ออกแบบไว้ ทำการประชุมประชาคม ทำการเสวนา รวมทั้งศึกษาข้อมูลเอกสาร นำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อตีความ ให้ความหมาย เพื่ออธิบายลักษณะการดำเนินงาน และนำเสนอตามประเด็นที่ศึกษา

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

การศึกษาในครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาและประเมินสถานะการดำเนินงานเมื่อนำอยู่ และศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการที่เหมาะสมในการดำเนินงานพัฒนาเมื่อนำอยู่ของเทศบาลตำบลแม่มริม อำเภอแม่มริม จังหวัดเชียงใหม่และจากการศึกษาสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

จากการศึกษาและประเมินสถานะการดำเนินงานเมื่อนำอยู่ของเทศบาลตำบลแม่มริมพบว่าวิสัยทัศน์ของเทศบาลตำบลแม่มริม คือ “บ้านเมื่อนำอยู่ ผู้คนมีจิตสำนึกรักถิ่นเกิด เชิดชูภูมิปัญญาท้องถิ่น สนับสนุน การศึกษาและกีฬา ส่งเสริมและพัฒนา เศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็ง เป็นประตูสู่แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม” ซึ่งทุกข้อ เป็นการกล่าวถึงลักษณะของเมื่อนำอยู่ทั้งหมดแสดงให้เห็นว่าเทศบาลตำบลแม่มริมให้ความสำคัญในเรื่องของเมื่อนำอยู่ โดยมีที่มาในการจัดทำวิสัยทัศน์ คือ มาจากการประชุมประชาพิจารณ์ การประชาคม และการประชุมจัดทำแผนงานชุมชน ซึ่งผู้บริหารนำมาปรับปรุงและพัฒนาอีกครั้งและใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโดยใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมจาก ทุกฝ่าย ซึ่งมีความเหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่มริม นโยบายของเมื่อนำอยู่ได้ถูกกำหนดไว้ในวิสัยทัศน์ของเทศบาลตำบลแม่มริม โดยได้กำหนดเป็นความสำคัญอันดับแรก เพราะอำเภอแม่มริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของจังหวัดเชียงใหม่ และมีการรับหลักการของเมื่อนำอยู่ในสภาของเทศบาลตำบลแม่มริมด้วย บุคลากรทุกคนในหน่วยงานของเทศบาลตำบลแม่มริม รับทราบนโยบาย เมื่อนำอยู่ของเทศบาลตำบลแม่มริม และมีการกำหนดบุคคลหรือฝ่ายที่รับผิดชอบในการดำเนินงานในเรื่องของเมื่อนำอยู่ โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่ในฝ่ายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงชุมชน ได้ร่วมกันวางแผนกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ และปฏิบัติร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและมีการประชาสัมพันธ์ให้ทุกคนในชุมชนรับทราบ เพราะทุกคนต้องรับผิดชอบร่วมกัน ในการดูแลรักษาความสะอาดภายในชุมชน ตกแต่งบ้านให้สวยงาม ปลูกต้นไม้ยืนต้นสีเขียว มีการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ โดยมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นหัวหน้าร่วมกับ อสม.ร่วมกันณรงค์ป้องกันและแก้ไข เช่น การฉีดวัคซีนป้องกันพิษสุนัขบ้า การฉีดพ่นน้ำยาและแจกจ่ายทรายอะเบท ป้องกันการแพร่ระบาดของยุงลาย บุคลากรทุกคนของเทศบาลตำบลแม่มริมผ่านการฝึกอบรมในเรื่องของเมื่อนำอยู่ ทุกคนทราบขั้นตอนและวิธีการพัฒนาเมื่อนำอยู่เป็นอย่างดี บุคลากรของเทศบาลตำบลแม่มริมให้ความสำคัญต่อแนวทางการ

พัฒนาเมืองน่าอยู่ อยู่ในระดับปานกลาง และเทศบาลตำบลแม่มิมีแนวทางในการพัฒนาบุคลากรในเรื่องเมืองน่าอยู่ คือ สนับสนุนให้มีเครื่องมืออำนวยความสะดวกในการดำเนินการเรื่องเมืองน่าอยู่ มีการส่งบุคลากรเข้าร่วมประชุมอบรมเพื่อเสริมองค์ความรู้ ทัศนศึกษาตามแหล่งความรู้ เทศบาลใกล้เคียง และต่างจังหวัดที่มีการดำเนินการได้ดีในเรื่องเมืองน่าอยู่ มีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องในเรื่อง ของเมืองน่าอยู่และปลูกจิตสำนึกของบุคลากรทุกคนในหน่วยงาน การดำเนินงานเมืองน่าอยู่ของเทศบาลตำบลแม่มิมี ภาคีเครือข่าย ซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์ที่ดีและมีความร่วมมือในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนประชาคม พัฒนาการอำเภอ เกษตรอำเภอ องค์การโทรศัพท์ องค์การไฟฟ้า องค์การประปา สถานีอนามัย อำเภอ วัด โรงเรียน ชุมชน และทุกคนในชุมชน คณะกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลทั้งหมด 9 ชุมชนแต่ละชุมชนแยกเป็นกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มสตรี กลุ่มหนุ่มสาว กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มสตรีอาสา เพื่อปฏิบัติงานร่วมกับกลุ่ม อสม. ซึ่งเป็นแกนนำหลักในด้านสุขภาพ อนามัย ภาคีเครือข่ายทั้งหมดมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ คือ ต้องมีการร่วมระดมทรัพยากรในท้องถิ่น ด้วยวิธีการและรูปแบบต่างๆ ให้มาร่วมพัฒนาในเรื่องของเมืองน่าอยู่ร่วมกัน เทศบาลตำบลแม่มิมีการจัดทำแผนงานโครงการในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ โดยมีการประชุมในชุมชน หมู่บ้าน โดยประธานชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้านจัดทำแผนชุมชนแต่ละหมู่บ้านให้ มาร่วมทำประชาคม ทำแผนร่วมกัน มีการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ เป็นเมืองน่าอยู่ มีการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในเขตเทศบาล ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน เพิ่มประสิทธิภาพด้านรายได้ ส่วนแนวทางในการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งและความต่อเนื่องในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ของเทศบาลแม่มิมี คือ คนในชุมชนตลอดจนทุกภาคส่วนในเทศบาลมีส่วนร่วมในการจัดระบบของเมืองน่าอยู่ พัฒนาระบบการรวมถึงการจัดการให้เป็นไปในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยอาศัยการประสานงานกันในหลายๆ ด้าน อย่างมีระบบเป็นเชิงองค์รวม ไม่พึ่งพิงวิธีการจากภาครัฐเพียงอย่างเดียว มีการส่งบุคลากรเข้ารับการอบรม และจัดการศึกษาดูงานตามสถานที่ต่างๆ เพื่อนำประโยชน์ที่ได้รับมาปรับใช้ในองค์กร และชุมชน พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในเขตส่งเสริมแหล่งน้ำตามธรรมชาติ การรักษาสิ่งแวดล้อมภูมิปัญญาท้องถิ่น

เทศบาลตำบลแม่มิมีการประเมินผลโครงการเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ และมีวิธีการ คือ ประเมินสถานภาพความน่าอยู่ของเมือง โดยพิจารณาจากเกณฑ์การวัดความสำเร็จของโครงการ เสริมสร้างจิตสำนึก กระตุ้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ดำเนินการปฏิบัติการตามแผนที่วางไว้ ติดตามประเมินสถานภาพความน่าอยู่เป็นระยะๆ และสรุปสถานภาพและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของโครงการ เทศบาลตำบลแม่มิมีระบบการติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ คือ ได้มีการมอบหมายให้ประธานชุมชน ผู้ใกล้ชิดชุมชนดูแล และรายงานผลการดำเนินงานให้ทางเทศบาลทราบผลเป็นระยะๆ และโดยการส่งเจ้าหน้าที่ออกสำรวจ โครงการต่างๆ ที่ทำอยู่ เทศบาลตำบลแม่มิมีการประเมินผลการพัฒนาเมืองน่าอยู่ โดยมีการจัดทำฐานข้อมูลเมืองน่าอยู่ และติดตามความเป็นอยู่ของชุมชนอย่างต่อเนื่อง ทำการรวบรวมข้อมูลของโครงการต่างๆ ที่ทำมานำเสนอในแบบรูปเล่ม ทำการสรุปประมวลผล

ปัญหาต่างๆ แนวทางและวิธีแก้ไข เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ดีขึ้นต่อไป ส่วนระบบสาธารณูปโภค ก็ยังมีข้อที่ต้องแก้ไข คือ ระบบประปา ขยะ ร้านอาหาร ตลาด น้ำเสีย

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. เนื่องจากวิธีการหรือขั้นตอนในการดำเนินงานของแต่ละปัญหามีความแตกต่างกัน ดังนั้นเพื่อให้สามารถวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง ให้แยกศึกษาปัญหาด้านการดำเนินงาน เมืองน่าอยู่ในแต่ละประเด็น เช่น ด้านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียในเขตเทศบาล ด้านการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ด้านการบริหารจัดการ เป็นต้น

2. แผนระยะ 5 ปี ของเทศบาลตำบลแม่มริมที่กำหนดไว้ ควรมีการประเมินผลโครงการ ที่ดำเนินการมาแล้ว เพื่อสามารถทราบความคุ้มค่าและต้นทุนในการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบาย เมืองน่าอยู่ต่อไป

3. เทศบาลตำบลแม่มริม ควรให้ความสำคัญกับศูนย์กลางผู้นำตามธรรมชาติที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ให้มากกว่าเดิม เพราะจะเป็นสิ่งที่สมาชิกในชุมชน หรือชาวบ้านมีความคุ้นเคยมากกว่า เช่น วัด หรือ บุคคลที่เป็นที่นับถือของชาวบ้าน ด้วยเหตุผลคือความศรัทธาที่มีส่วนตัวสิ่งเหล่านี้ จะส่งผลต่อการ เข้าไปมีส่วนร่วมของชุมชนด้วย

4. ควรเพิ่มศักยภาพของท้องถิ่นให้สามารถเข้าไปจัดการปัญหาของเมืองน่าอยู่ร่วมกับ ชุมชน และองค์กรในชุมชน ทั้งนี้เพื่อช่วยกันแก้ไข เจ็บใจ ที่สร้างปัญหาในการดำรงชีพ ของ ประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลแม่มริมให้มากขึ้น

5. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องทำความเข้าใจร่วมกันว่าชุมชนแห่งนี้ เป็นชุมชนน่าอยู่ ดังนั้นการบังคับใช้กฎหมายหรือหลักเกณฑ์ที่นำมาใช้ต้องเป็นสิ่งที่สอดคล้องกัน เพื่อให้สามารถ รักษาภาพเหล่านี้ไปสู่คนรุ่นหลังได้

6. เทศบาลตำบลแม่มริมควรจะมีการจัดทำในเรื่องของตัวชี้วัดในเรื่องเมืองน่าอยู่ เพื่อจะ ได้ง่ายต่อการกำกับติดตามและประเมินผล

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเมืองน่าอยู่แบบมีการเปรียบเทียบ 2 ชุมชน เพื่อที่จะได้มองเห็น ความแตกต่างในกระบวนการเมืองน่าอยู่ และสามารถนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินการเมืองน่าอยู่ ของชุมชนอื่น

2. ควรศึกษาแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสร้างความตระหนักในเรื่องของ การเสริมสร้างสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม

3. ควรศึกษาบทบาทเจ้าหน้าที่ของเทศบาลกับการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของ ชุมชนในฐานะบุคลากรของรัฐและสมาชิกของชุมชน

เอกสารอ้างอิง

โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์. ประชาสังคมกับการพัฒนาสุขภาพทวิเคราะห์ทางวิชาการ. กรุงเทพฯ: โครงการจัดทำแนวทางจัดการสิ่งแวดล้อมเมือง, 2540.

ปรีดี บุรณะศิริ. การพัฒนาเมืองน่าอยู่. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.

พนัส พงษ์สุนันท์ และคณะ. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกับการขับเคลื่อนเมืองน่าอยู่. นครปฐม : เพชรเกษมการพิมพ์, 2548.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. เมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่. กรุงเทพฯ, 2546.

สำนักงานเทศบาลตำบลแม่ริม. แผนพัฒนา 3 ปี. เชียงใหม่. เชียงใหม่, 2551

บทปริทัศน์

การศึกษาสภาวะการดำเนินงานเมื่อนำอยู่เทศบาลตำบลแม่มริม อำเภอแม่มริม จังหวัดเชียงใหม่

โดย อ.ดร.จิตติมา กตัญญู

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บทความเรื่อง การศึกษาสภาวะการดำเนินงานเมื่อนำอยู่ เป็นเรื่องที่น่าสนใจเนื่องจากผู้วิจัยเป็นหัวหน้าสำนักงานสาธารณสุขอำเภอแม่มริม และเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในกระบวนการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาพื้นที่ให้บรรลุเป้าหมายของเมื่อนำอยู่ ที่กล่าวว่า เมื่อนำอยู่เป็นพื้นที่ที่น่าอยู่สำหรับประชากรผู้อยู่อาศัยและผู้ท่องเที่ยวผ่านทาง ทั้งในมิติความปลอดภัย มิติความสะอาด มิติความมีคุณภาพชีวิตที่ดี มิติการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล และเป็นเมืองที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม โดยทุกมิติต้องสอดคล้องเชื่อมโยงกัน ซึ่งแนวทางการพัฒนาเมื่อนำอยู่ นั้นมุ่งเน้นการสร้างกระบวนการชุมชนเข้มแข็งจากฐานรากทั้งในชนบทและเมืองผ่านเครือข่ายการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาจากทุกภาคส่วน ควบคู่ไปกับการสร้างสภาวะแวดล้อมให้เมืองและชุมชนมีความน่าอยู่ตามศักยภาพ ความพร้อม มีการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มรายได้ ตลอดจนลดปัญหาความยากจน ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตและวิถีชีวิตที่ดีมีความสุข เพื่อให้การดำเนินงานพัฒนาเมื่อนำอยู่ ชุมชนน่าอยู่เกิดการขยายผล ไปสู่ท้องถิ่นอย่างกว้างขวาง

ผลการศึกษาสภาวะการดำเนินงานเมื่อนำอยู่เทศบาลตำบลแม่มริม อำเภอแม่มริม จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นบทเรียนจากการปฏิบัติจริงในระดับท้องถิ่นนั้นสามารถนำมาประกอบการพิจารณาเป็นข้อเสนอแนะแนวทางดำเนินการที่ควรสนับสนุนเพื่อการขยายผล ดังนี้

1. การสร้างกระแสท้องถิ่นเรื่องเมื่อนำอยู่ อยู่ทั่วประเทศ โดยเน้นกระแสดูแลความสนใจในคุณภาพชีวิต สุขภาพ สิ่งแวดล้อมของเมืองและชุมชน
2. การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการปฏิบัติอย่างแท้จริง โดยสนับสนุนให้มีการจัดเวทีการเรียนรู้ สร้างข่ายการเรียนรู้ โดยพยายามทำจากจุดเล็กๆ ให้สำเร็จ เพื่อสร้างความเชื่อมั่น และเป็นแบบอย่างที่ดีในการขยายผล
3. การพัฒนาระบบการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์เพื่อสนับสนุนกระบวนการขับเคลื่อนเมื่อนำอยู่
4. การสร้างกลไกสนับสนุนกระบวนการขับเคลื่อนเมื่อนำอยู่ โดยสนับสนุนพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในท้องถิ่น พร้อมทั้งสร้างความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร ความเข้าใจในแนวคิดเรื่องเมื่อนำอยู่ ผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ต่างๆ รวมทั้งการจัดตั้งเครือข่ายการทำงานเมื่อนำอยู่